

„FOAIA DIECEZANĂ”- 130 DE ANI DE APARIȚIE

Preot dr. Constantin Cilibia

„FOAIA DIECEZANĂ”- 130 YEARS OF PUBLISHING

Abstract: The Diocesan Sheet magazine, through the articles printed, enjoys an even greater popularity within believers, priests, not only from the Caransebeș Bishopric, but the entire country. The editorial team consists of church, but also laic personalities with a good theological preparation. It is led by our inexhaustible Bishop, Dr. Lucian Mic, of Caransebeș, who is undertaking great efforts for the magazine to appear periodically and in exquisite graphic conditions.

From what we have seen so far, the Diocesan Sheet magazine is highly appreciated, not only within the Caransebeș Bishopric, the Banat Mitropoly, but also within the Romanian Patriarchy. We see its presence everywhere, thus confirming that it complies with current requirements and exigencies.

Keywords: diocesan, articles, priest, magazine, bishop

Epoca la descoperire a tiparului a revoluționat mult cultura și viața românească și i-a creat noi trepte de afirmare. Tiparul a fost adus la noi de către ieromonahul Macarie¹ de neam muntenegrean, sosit de la Sud de Dunăre². Cercetările efectuate în utimul timp, au stabilit originea transilvăneană a tipografului Macarie.³ Înainte de a se călugări se numea Martin Bârsanu și se

¹ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 119. *Idem*, Vol. II, 1991, P.535.

² Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturghierul slavon tipărit de Macarie la 1508. Studiu liturgic*, în „Biserica Ortodoxă Română”, LXXVI (1958), Nr. 10-11, p. 1036; *vezi*, Nicolae Iorga, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, Ed. a II-a, revăzută și adăugită, vol. I, București, 1929, p.1053-1055; Dan Dumitrescu, *Meșterul tiparelor*, în „Magazin istoric” IV (1970), nr. 4, p. 29; Virgil Molin- Dan Simionescu, *Tipăriturile ieromonahului Macarie pentru Țara Românească. La 450 de ani de la imprimarea Liturghierului, 1508*, în „Biserica Ortodoxă Română” LXXVI, (1958), nr. 10-11, p. 1017; Nicolae Cartoian, *Istoria literaturii române vechi*, vol. I, 1940, p. 54; *Istoria Bisericii Române*, vol. I, București, 1957, p. 330; Damaschin Mioc, *Date noi cu privire la Macarie tipograful*, în „Studii”, Revistă de istorie,t.XVI (1963), Nr. 2, P. 438.

³ Arhim. Veniamin Micle, *Ieromonahul Macarie, tipograf român (1508-1512)*, Ed. Mănăstirea Bistrița Olteană, 2008, p. 11-32. *Vezi*, Al. Lapedatu, *Politica lui Radu cel Mare*, în „ Lui Ion Bianu amintire”, București, 1916, p. 203-223.

trăgea din Codlea, localitate din apropierea Brașovului⁴. Chiar dacă începuturile au fost firave cu tipărituri în limba slavonă, cu timpul acestea au lăsat loc limbii literare române care acum începea a se consolida prin grija bisericii. Prin slujitorii ei, Biserica Ortodoxă a simțit această nevoie de carte și s-a implicat în tipărirea și multiplicarea ei în tot spațiul locuit de români. Biserica Banatului a simțit această nevoie de carte, pe care a promovat-o în rândurile credincioșilor ei însetați de cultură și cunoaștere.

Primul restaurator al Episcopiei Caransebeșului, Ioan Popasu (1865-1889), datorită posibilităților materiale reduse a reușit ca după o păstorire de 20 de ani în anul 1885 să înființeze prima tipografie diecezană. Înființarea *Tipografiei Diecezane* din Caransebeș, eveniment de seamă cu profunde semnificații culturale, ale cărei roade au început să apară, a produs vii emoții pentru publicul cititor, dornic de a cunoaște și a se informa cât mai bine prin slova tiparului.

Primele apariții editoriale ale acestei tipografii au fost *Foaia Diecezană* și *Calendarul Românului* care sunt și primele sale succese. La rândul lor aceste publicații cultural-bisericești au strâns în jurul lor toată elita intelectuală a timpului, indispensabilă în susținerea unei activități publicistice eficiente de durată în condițiile istorice cunoscute. La început activitatea tipografiei a fost structurată în 3 compartimente importante: editarea și tipărirea de periodice bisericești, cărți religioase de învățătură creștină și în al treilea rând editarea și imprimarea de calendare bisericești de perete, cărți poștale, afișe, invitații, reclame comerciale și imprimate de uz administrativ⁵.

În aceste componente structurale s-au publicat unele din cele mai longevive periodice românești, cum ar fi: *Foaia Diecezană* (1885-1950) și *Calendarul Românului* (1888-1949). În afară de aceste remarcabile publicații, în tipografia nou înființată s-au mai tipărit ziarul *Economia* (1905-1910), *Lumina* (1918), diverse almanahuri, protocoale ale sinoadelor eparhiale care au contribuit la apărarea și afirmarea ființei naționale, având ca deziderat înfăptuirea Marii Uniri⁶.

Festivitatea de inaugurare a *Tipografiei Diecezane* a avut loc în data de 2/14 decembrie 1885, în fața unei selecte asistențe formată din notabilitățile locale, reprezentanți de frunte ai intelectualității românești din Banat. În acele momente emoționante, cu fruntea aplecată, în semn de mulțumire adusă lui Dumnezeu, lumiatul ierarh scotea din teascul proaspăt pus în funcțiune prima circulară către clerul și poporul diecezan, care poate fi considerată și prima tipăritură scoasă din *Tipografia diecezană* emisă de episcopul Ioan Popasu la

⁴ *Idem, Istorie și Spiritualitate*, Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2009, 247.

⁵ Petru Călin, *Tiparul Românesc Diecezan în Caransebeș*, în *Calendarul Românului* (C.R.), Caransebeș, 1995, p. 79.

⁶ Pr.dr. Constantin Cilibia, *Biserica și societatea bănățeană în timpul Episcopului Dr. Iosif Traian Bădescu (1920-1933)*, Ed. Diecezană, Caransebeș, 2012, p. 36.

30 noiembrie 1885. Ea va fi difuzată în toată eparhia, spre a da de știre preoților și credincioșilor, despre acest măreț eveniment.

Memorabile au rămas până astăzi cuvintele episcopului Ioan Popasu care cu ochii plini de lacrimi în fața tuturor mărturisea:⁷ *Astăzi când se scrie cu fulgerul și se călătorește cu iuțeala vântului; astăzi când numai acel popor poate conta la trăinicie și la un viitor mai fericit care știe să se folosească de multele și diferitele îmbunătățiri făcute omenirii prin înaintarea artelor și științelor: astăzi când toți fără contradicere recunosc principiul că știința dă putere între astfel de împrejurări mai era oare posibil ca dieceza noastră să conducă tot cu mijloacele insuficiente din trecut administrațiunea bisericească a cărui sferă de activitate s-a mărit fără seamă(...) învățământul de la diferitele așezăminte și școli profesionale...? Aceste cuvinte constituie actul de naștere al *Tipografiei diecezae* din Caransebeș și mai pot fi considerate și primul număr de apariție al Foi diecezane. Cu siguranță că emoțiile au fost trăite de toți cei de față colaboratorii ai episcopului Ioan Popasu precum: Filaret Musta, Traian Barzu, Iosif Bălan, Dr. Ioan Paul, Ioan Bartolomei, Ilie Moacă, Ioan Pinciu, Patriciu Dragalina, Ștefan Velovan, Iuon Ionașiu, Ilie Curescu, Ioan Nemoianu, Ioan Petroviciu, George Baias și de Adrian Diaconovici, inginerul constructor al edificiului.*

Bucuria apariției primului număr din mult așteptata *Foaie Diecezană*, a fost un moment valoros, cu o deosebită semnificație culturală, ce acorda satisfacție sufletească episcopului întemeietor. Momentele acestei bucurii au mai fost relatate și de unul dintre sfetnicii săi, Cornel Corneanu, redactor al *Foi Diecezane*, care o va oferi tiparului mai târziu: *Nemuritorul episcop restaurator*; în acea sâmbătă seara, din preajma Botezului Domnului, al anului 1886, *invitase la reședința episcopescă pe toți demnitarii eclesiastici, pe funcționarii și profesorii săi. Când Ioan Bartolomeiu apărură cu primul exemplar, urale nesfârșite cutremurară istorica reședință. Vlădica, cel nins de bătrânețe și de griji și cu lacrimi în ochi se înalță și începu să citească cu glas tare coloană după coloană și nu se putea opri până nu termină toate paginile... Căzând în genunchi, mulțumi Domnului că i-a ajutat să desăvârșească și acest deziderat al său...Îmbrățișă apoi pe toți colaboratorii săi*⁸.

Apariția publicației *Foaia Diecezană* la care se mai poate adăuga și *Calendarul Românului* pe bună dreptate pot fi considerate cele mai mari izbânzi ale episcopului Ioan Popasu la Caransebeș. Începuturile n-au fost de loc ușoare. Achiziționarea tipografiei s-a făcut în urma unor mari eforturi materiale suportate de preoțimea și credincioșii Episcopiei Caransebeșului. Pe lângă acestea s-au mai adăugat și altele precum: hârtia, cernelurile, plata meșterilor tipografi dar și altele. Pentru noul edificiu, lucrările proiectului de construcție au fost

⁷ Cuvintele aparțin episcopului Ioan Popasu și sunt extase din primul număr al Foi diecezane din data de 30 noiembrie 1885.

⁸ Cornel Corneanu, *Foaia diecezană împlinește 50 de ani* în Foaia Diecezană (F.D.), anul XXXIX, nr.1, Caransebeș, 1935, p. 5.

încredințate arhitectului Adrian Diaconu și tipografului Simion Pocrean pentru *a da deslușiri și informațiuni în privința zidurilor și a tipografiei*⁹.

Tipografia a fost adusă de la Viena de Constantin Popasu-nepotul episcopului și savantul Nicolae Teclu în frunte cu tipograful vienez Eduard Haustein, posesor al unei bogate activități tipografice¹⁰. Construcțiile și dotarea cu mașini și materiale pentru tipărire și compactorie au costat 14.671 florini și 76 creițari¹¹. Apariția Foii Diecezane la început a fost lunară dar cu timpul ea a devenit săptămânală. Difuzarea se făcea direct de la Librăria Tipografiei Diecezane, iar preoților și credincioșilor prin poștă. Tipografia și Librăria diecezană au constituit cele două „mine de aur” ale episcopului Ioan Popasu.

Foaia diecezană al cărei prim număr a văzut lumina tiparului în ziua de 5/17 ianuarie 1886 s-a înscris printre gazetele românești din Banat cu cea mai lungă existență (1886-1950) și a jucat un mare rol cultural¹². De-a lungul timpului în paginile ei au apărut pastoralele chiriarihale adresate cu ocazia marilor praznice împărătești de peste an, comunicări adresate preoților și credincioșilor, ordine circulare, articole de teologie, moral-religioase, literare, poezi, anunțuri de tot felul, mica publicitate și altele. După cum s-a putut constata publicația s-a bucurat de mare popularitate în rândul preoților și credincioșilor. În mod samavolnic apariția publicației Foaia diecezană a fost interzisă de autoritățile comuniste în anul 1950 odată cu desființarea Episcopiei Caransebeșului.

După atâta amar de vreme reapariția publicației Foaia diecezană a avut loc în anul 1994 odată cu reînființarea Episcopiei Caransebeșului. Astăzi publicația Foaia diecezană prin articolele difuzate se bucură de o și mai mare popularitate în rândul credincioșilor, preoților nu numai din Episcopia Caransebeșului, dar și din toată țara. Din colectivul de redacție fac parte personalitățile bisericești dar și laice cu o bună pregătire teologică. La conducerea ei se află ochiul neobositului nostru Părinte Episcop Dr. Lucian Mic al Caransebeșului, care se străduiește cu timp și fără timp, ca publicația să apară periodic în condiții grafice deosebite.

Din cele constatate până acum, publicația Foaia diecezană se bucură de o mare apreciere nu numai în cadrul Episcopiei Caransebeșului, Mitropoliei Banatului dar și în cadrul Patriarhiei Române. Prezența ei o întâlnim peste tot ceea ce presupune că ea se conformează pretențiilor și exigențelor actuale.

Acum la împlinirea a 130 de ani de la apariția primului număr al publicației Foaia diecezană, dorim harnicului colectiv redacțional de la Caransebeș, ajutor de la Dumnezeu, multă putere de muncă în nobila misiune de a reda tiparului tot ce este mai plăcut lui Dumnezeu și oamenilor.

⁹ Constantin Brătescu, *Episcopul Ioan Popasu și cultura bănățeană*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1995, p. 127.

¹⁰ Idem, Savantul Nicolae Teclu, medicul Constantin Popasu, și Tipografia diecezană în Mitropolia Banatului (M.B.), Timișoara, 1979, nr. 10-12, p. 738.

¹¹ Cornel Corneanu, *op. cit.* p. 4.

¹² Constantin Brătescu, *op. cit.* p. 128.